

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन
उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग

बाष्पके संचालनालय

महाराष्ट्र राज्य, मुंबई - ४०० ०५१.

संवेदनशील, विज्ञानधारित, प्रभावी व गतिमान प्रशासन

-: नागरिकांची सनद :-

(CITIZENS' CHARTER)

" कामगार भवन ", सातवा मजला, भुखंड क्रमांक सी-२०, ब्लॉक - ई,

वांद्रे कुर्ला संकुल, वांद्रे (पुर्व), मुंबई - ४०० ०५१.

दुरध्वनी : ०२२ २६५७११९८, २६५७१३५२, २६५७१३०४, फॅक्स : ०२२ ६५७१२८३.

ई मेल - dirtsb.mumbai@maharashtra.gov.in

-: नागरिकांची सनद :-

अनुक्रमणिका

अनुक्रमांक		पृष्ठ क्रमांक
१	नागरिकांची सनद ध्येय, उध्दीष्टे व कार्यप्रणाली	३
२	कार्यालयांचे पत्ते, दुरध्वनी क्रमांक व ई मेल	६
३	संघटनात्मक तक्ता	८
४	बाष्पकांच्या निरीक्षण विषयी	९
५	१. बाष्पक/लहान स्वरुपातील औदयोगिक बाष्पक/मितीपयोजकांच्या निरीक्षणसंबंधी/प्रमाणपत्राचे नुतनीकरणाच्या कामाचे स्वरुप	१०
६	२. बाष्पक/लहान स्वरुपातील औदयोगिक बाष्पक/मितीपयोजकांच्या निरीक्षणसंबंधी दुरुस्ती असल्यास कामाचे स्वरुप	११
७	३. बाष्पक/मितीपयोजकांस अपघात झाल्यास केली जाणारी कामे.	१२
८	४. बाष्पकाच्या प्रमाणपत्राची दुसरी/नक्कल प्रत.	१३
९	५. मालकी हक्काचे हस्तांतरण	१३
१०	६. बाष्पक मालकाने किंवा कंत्राटदाराने नवीन प्रकल्पांतर्गत नवीन नलिकेची जोडणी/उभारणी तसेच जुन्या नलिकेची दुरुस्ती किंवा बदली करणे	१४
११	७. नवीन बाष्पक/लहान औद्योगिक बाष्पक/मितीपयोजक यांचे नोंदणी निरीक्षण	१६
१२	८. बाष्पदाब चाचणी व प्रमाणपत्र देणे	१७
१३	९. वॉटर टयुब, कंपोजिट बाष्पकाचे/स्टीलटयुब मितीपयोजकांचे नोंदणी निरीक्षण.	१८
१४	१०. बाष्पदाब चाचणी व प्रमाणपत्र देणे	१९
१५	११. बाष्पक, लहान औद्योगिक बाष्पक, मितीपयोजक व त्यांचे सुटे भाग, हिट एक्सचेंजर, प्रेशर व्हेसल निर्मिती	२०
१६	१२. कास्टींगची निर्मिती	२३

नागरिकांची सनद

१८	१३. फोर्जिंग निर्मिती	२४
१९	१४. व्हॉल्वज, माऊटिंग्ज, फिटिंग्जची निर्मिती	२५
२०	१५. सांधाता (वेलडर) चाचणी पुनर्चाचणी	२६
२१	१६. इलेक्ट्रोड प्रारंभिक व नियतकालिक चाचणी	२७
२२	१७. बाष्पक/मितीपयोजक व त्यांचे सुटे भाग यांची निर्मिती /दुरुस्ती, बाष्पकांच्या भागांची उभारणी, चांचणी प्रयोगशाळा, पाईप/टयूब, फाउंड्री, फोर्ज शॉप, झडपा,फिटिंग्ज, वेलडींग इलेक्ट्रोड यांचे निर्माते तसेच पाईप फॅब्रिकेटर वगैरेच्या कार्यशाळेस मान्यता व त्याचे वार्षिक नुतनीकरण.	२८
२३	१८. शासन पातळीवर निर्णय घेण्यासाठी सादर करावयाचे प्रकरण	२९
२४	१९. बाष्पक परिचालन अभियंता नियम, २०११व बाष्पक परिचर नियम, २०११	३०
२५	नियम - २४. पृष्ठांकन	३०
२६	नियम-४४. नक्कल प्रत (प्रमाणपत्राची दुसरी प्रत देणे)	३१

- नागरिकांची सनद -

शासकीय व्यवहारात पारदर्शता आणून ती लोकाभिमुख करण्याचे महाराष्ट्र शासनाचे धोरण आहे. जनतेला कमीत कमी वेळात चांगली सेवा मिळण्याच्या दृष्टिने संचालनालयातील प्रत्येक विभागात चालणा-या कामकाजाची कार्यपध्दती जाणुन घेण्याचा सर्वसामान्य नागरीकांचा हक्क आहे. सर्व सामान्यांच्या या संचालनालयाकडुन असलेल्या अपेक्षा पुर्ण करण्याच्या दृष्टिने सदर नागरिकांची सनद तयार करण्यात आली आहे. या सनदेमुळे जनतेला लाभ होऊन शासन प्रभावी, लोकाभिमुख व गतिमान होईल असा दृढ विश्वास या संचालनालयाला वाटतो.

बाष्पक हा शब्द बॉयलर या अर्थाने सामान्य जनतेला ज्ञात आहे. बाष्पक हे उपकरण पाण्यापासून वाफ निर्माण करते. या वाफेच्या दाबावर मोठ-मोठी यंत्रे गतिमान होतात. सायझिंग, तेल गिरण्या, कापड गिरण्या, रासायनिक कारखाने, खत निर्मिती कारखाने, पेट्रोलजन्य उत्पादने, प्रक्रिया कारखाने, साखर कारखाने व ऊर्जा निर्मिती कारखाने (पॉवर स्टेशन) अशा लहान मोठ्या उद्योगांमध्ये बाष्पकांची गरज असते. हे यंत्र जसे अतिशय उपयुक्त आहे तसेच ते अत्यंत स्फोटक व धोकादायक आहे. अपघात झाल्यास जिवित व वित्त हानी मोठ्या प्रमाणावर होऊ शकते. १८६९ साली मुंबई शहरात बाष्पकामुळे दोन भीषण अपघात झाले. त्यामध्ये जिवित व वित्त हानी मोठ्या प्रमाणावर झाली. त्याच वर्षी म्हणजेच सन १८६९ साली मुंबई राज्याच्या बाष्पक विभागाची स्थापना झाली. पुढे भारतीय बाष्पक अधिनियम, १९२३ हा कायदा राष्ट्रीय स्तरावर अस्तित्वात आला. बाष्पकाचे संकल्पचित्र, विनिधिष्टीत प्रमाणपत्र, रेखाचित्र आणि बाष्पकाची निर्मिती, नोंदणी व निरीक्षण इ. बाबतचे विनियम अंतर्भूत केलेला भारत सरकारचा भारतीय बाष्पके विनियम, १९५० अस्तित्वात आला. त्यानंतर अधिनियमाच्या आधारे महाराष्ट्र बाष्पक नियम, १९६२ व महाराष्ट्र मितीपयोजक नियम, १९६५ हे अस्तित्वात आले. भारतीय बाष्पके अधिनियम, इ.स. २००७ मध्ये सुधारित होऊन, बाष्पके अधिनियम १९२३ असा करण्यात आला. नंतर मार्च. २०११ मध्ये "बाष्पक परिचालन अभियंता नियम २०११ व बाष्पक परिचर नियम २०११" असे अस्तित्वात आले.

१) ध्येय, उददीष्टे व सामाजिक बांधिलकी - राष्ट्रहिताच्या दृष्टिने मनुष्यबळ व राष्ट्राची संपत्ती याचे सुरक्षिततेच्या दृष्टिकोनातून अपघातापासून संरक्षण व जतन करणे आणि राष्ट्राच्या औद्योगिक प्रगतीस अधिक गतिमान करण्यामध्ये हातभार लावणे.

नागरिकांची सनद

२½ जनतेचा हक्क - उद्योजकांस उद्योगधंद्याच्या उत्कर्षाला व उत्पादनासाठी बाष्पक यंत्रासारखे अत्यंत धोकादायक व स्फोटक परंतु अत्यंत उपयोगी यंत्र खरेदी करणे व त्याचा नियमानुसार वापर करण्याचा हक्क आहे.

सदर बाष्पक जसे अत्यंत उपयोगी आहे तसेच ते स्फोटक व धोकादायक आहे. त्यास अपघात झाल्यास मोठ्या प्रमाणावर जिवित व वित्त हानी होऊ शकते. त्यामुळे जनतेचे व राष्ट्राचे नुकसान होऊ शकते. म्हणूनच ते नियमानुसार वापरले पाहिजे.

बाष्पकाची कायद्यात्मक व्याख्या -

बाष्पक म्हणजे बंद पात्राचा दाबाखाली विशेषकरून बाष्प निर्मितीसाठी उपयोग करण्यात येतो असे कोणतेही बंद पात्र आणि या संज्ञेत, अशा पात्रास जोडलेले जे आवरण किंवा इतर जोड काम बंद केले असता अंशतः किंवा पूर्णतः वाफेच्या दाबाखाली असते त्या आवरणाला किंवा जोडकामाचा अंतर्भाव होईल, तसेच त्यामध्ये खालील अंतर्भाव होणार नाहीत.

¼ ¼ २५ लिटर किंवा त्यापेक्षा कमी धारण क्षमता असलेल्या (जी फीड चेक व्हॉल पासुन मेन स्टिम स्टॉप व्हॉल पर्यंत येते ती)

¼ ¼ ज्याचे डिजाईन गेज प्रेशर व वर्किंग गेज प्रेशर १ कि.ग्रॅ./चौ.से.मी. किंवा त्यापेक्षा कमी असेल.

¼ ¼ ज्यामध्ये पाण्याचे तापमान १०० डिग्री सेंटीग्रेड किंवा त्यापेक्षा कमी असेल.

सुट प्राप्त बाष्पक -

¼ ¼ या अधिनियमाच्या , कलम २ (ब) मध्ये, धारणक्षमता, बाष्पदाव किंवा तापमान याच्या मर्यादेंपेक्षा कमी असलेले **बाष्पक**

¼ ¼ कोणत्याही रेल्वे कंपनीच्या मालकीची किंवा नियंत्रणाखाली असलेली बाष्पके ¼ Locomotive Boilers)

¼ ¼ भारतीय बाष्पनौका अधिनियम, १८८४ यातील कलम ३ मध्ये उल्लेखिलेल्या कोणत्याही बाष्प नौकातील किंवा आंतर्देशीय बाष्प जलयान अधिनियम, १९१७ यातील कलम २ मध्ये उल्लेखिलेल्या कोणत्याही आगबोटीतील बाष्पके किंवा बाष्पकाचा भाग

नागरिकांची सनद

¼¼½ सेना, नौसेना किंवा वायुसेना यांच्या मालकीची किंवा त्याच्या नियंत्रणाखाली असलेली बाष्पके किंवा बाष्पकाचा भाग

¼¼½ ज्या बाष्पकाची धारण क्षमता १०० लिटरपेक्षा अधिक नसेल अशा सर्वसाधारण रुग्णालयात वापरल्या जाणा-या निर्जंतुकरण यंत्राशी

किंवा जंतुनाशक उपकरणाशी संबंध असलेले बाष्पक किंवा बाष्पकाचा भाग

मितीपयोजक म्हणजे वाया जाणा-या उष्णतेचा पुन्हा उपयोग करून घेण्यासाठी ज्वलनवायुच्या वहन मार्गात / प्रक्रियेत पूर्णतः किंवा अंशतः उत्सर्जित असा भरणनलिकेचा कोणताही भाग.

बाष्पनलिका म्हणजे ज्या नलिकेमधून पुढील परिस्थितीत वाफ प्रवाहित होते ती नलिका.

१½ अशा नलिकेतून ज्या दाबाखाली वाफ प्रवाहित होते तो दाब जर वातावरणाच्या दाबापेक्षा दर चौरस सेंटिमीअरला ३.५ किलो ग्रॅम हून अधिक असेल तर किंवा

२½ जर अशा नलिकेचा आंतरिक व्यास २५४ मिलीमीटरपेक्षा अधिक असेल तर आणि त्यातून प्रवाहित होणा-या वाफेचा दाब जर वातावरणाच्या दाबापेक्षा दर चौरस सेंटिमीअरला १ किलो ग्रॅम हून अधिक असेल तर आणि या संज्ञेत, दोन्ही बाबतीत बाष्पकनलिकेस जोडण्यात आलेल्या कोणत्याही जोडणीचा अंतर्भाव होतो.

विभागीय कार्यालयांचे पत्ते, दुरध्वनी व ई मेल

अ.क्र.	कार्यालयाचा पत्ता, दुरध्वनी व ई मेल	प्रमुख अधिकारी	कार्यक्षेत्र
१	<p>संचालक, बाष्पके, बाष्पके संचालनालय, कामगार भवन, ७ वा मजला, भुखंड क्रं.२०, ब्लॉक - ई, वांद्रे कुर्ला संकुल, वांद्रे (पुर्व), मुंबई - ४०० ०५१. दुरध्वनी : ०२२ २६५७११९८ / २६५७१३५२ / २६५७१३०४ फॅक्स : ०२२ २६५७१२८३. e-mail ID : dirmsb.mumbai@maharashtra.gov.in</p>	<p>संचालक (विभाग प्रमुख)</p>	<p>महाराष्ट्र राज्य तसेच बृहन्मुंबई , ठाणे, रायगड आणि पालघर</p>
२	<p>सह संचालक, बाष्पके, बाष्पके संचालनालय, सहकार भवन, १ ला मजला, आदर्श नगर, पुणे सातारा रोड, पुणे- ४११ ०३७. दुरध्वनी : ०२० २४२६१६९७ e-mail ID : jtdirmsb.pune@maharashtra.gov.in</p>	<p>सहसंचालक (प्रादेशिक प्रमुख)</p>	<p>पुणे व सातारा</p>
३	<p>सह संचालक, बाष्पके, बाष्पके संचालनालय, १, भगवाघर लेआऊट, धरमपेट, नागपूर -४४० ०१०, दुरध्वनी : ०७१२ २५३११७०. e-mail ID : jtdirmsb.nagpur@maharashtra.gov.in</p>	<p>सहसंचालक (प्रादेशिक प्रमुख)</p>	<p>नागपूर, बुलढाणा, अकोला, अमरावती, यवतमाळ, वर्धा, भंडारा, चंद्रपूर, गडचिरोली, वाशिम व गोंदिया</p>

नागरिकांची सनद

४	<p>सह संचालक, बाष्पके, बाष्पके संचालनालय, हरेश, १६ बिजली को. ऑप. हौ. सोसायटी, शिला विहारजवळ, वसंत टेकडी, अहमदनगर - ४१४ ००३ दुरध्वनी : ०२४१ २४२१७४५. e-mail ID : jtdirsb.ahmednagar@maharashtra.gov.in</p>	सहसंचालक (प्रादेशिक प्रमुख)	अहमदनगर, औरंगाबाद, जालना, बीड, हिंगोली व परभणी
५	<p>सह संचालक, बाष्पके, बाष्पके संचालनालय, गाळा क्रं. ४, उद्योग भवन, तळ मजला, त्रंबक रोड, सातपूर, नाशिक - ४२२ ००७ दुरध्वनी : ०२५३ २३५१०१६ e-mail ID : jtdirsb.nashik@maharashtra.gov.in</p>	सहसंचालक (प्रादेशिक प्रमुख)	नाशिक , धुळे, नंदूरबार आणि जळगाव
६	<p>सह संचालक, बाष्पके, बाष्पके संचालनालय, जुना राजवाडा, भवानी मंडप, कोल्हापूर - ४१६ ०१२. दुरध्वनी : ०२३१ २५२२९२० e-mail ID : jtdirsb.kolhapur@maharashtra.gov.in</p>	सहसंचालक (प्रादेशिक प्रमुख)	सांगली, कोल्हापूर, सिंधुदुर्ग व रत्नागिरी
७	<p>सह संचालक, बाष्पके, बाष्पके संचालनालय, वीतराग व्हर्टेक्स, १ ला मजला, नवल पेट्रोल पंपसमोर, ८३ ए, रेल्वे लाईन्स, डफरीन चौक, सोलापूर -४१३ ००१. दुरध्वनी : ०२१७ २३१७०१५ e-mail ID : jtdirsb.solapur@maharashtra.gov.in</p>	सहसंचालक (प्रादेशिक प्रमुख)	सोलापूर, उस्मानाबाद, लातूर व नांदेड

प्रादेशिक प्रमुखांनी कोणतीही सेवा अथवा तक्रारीचे उत्तर विहित कालावधीत न पुरविल्यास किंवा त्याबाबत समाधानकारक उत्तर न दिल्यास संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांचेकडे लेखी तक्रार करता येईल.

बाष्पके संचालनालयाचा संघटनात्मक तक्ता

मुख्य कार्यालय, मुंबई.

१ संचालक, बाष्पके

१ सहसंचालक, बाष्पके

१० उपसंचालक, बाष्पके

(बृहन्मुंबई, ठाणे, रायगड, आणि पालघर जिल्हयात वापरात असलेल्या, तसेच निर्मिती चालू असलेल्या बाष्पकांचे आणि मितोपयोजकांचे निरीक्षण करण्यासाठी)

मुख्य कार्यालय, मुंबई

१ रचना व कार्यपध्दती अधिकारी

१ तांत्रिक अधिकारी

१ वरिष्ठ तंत्र सहाय्यक

४ तंत्र सहाय्यक

विभागीय कार्यालये.

पुणे

१ सहसंचालक
४ उपसंचालक
२ तंत्र सहाय्यक

नाशिक

१ सहसंचालक
१ उपसंचालक

नागपूर

१ सहसंचालक
१ उपसंचालक

अहमदनगर

१ सहसंचालक
१ उपसंचालक

कोल्हापूर

१ सहसंचालक
२ उपसंचालक

सोलापूर

१ सहसंचालक
१ उपसंचालक

(अ) बाष्पकाच्या निरीक्षणाविषयी

निरीक्षणाच्या वेळेस मालकाचे कर्तव्य : बाष्पक अधिनियम कलम १४ प्रमाणे मालकाची कर्तव्ये खालीलप्रमाणे आहेत.

१) बाष्पकाच्या तपासणीसाठी ह्या अधिनियमान्वये ठरविलेल्या कोणत्याही दिवशी बाष्पकाचा मालक पुढील गोष्टी करण्यास बांधिल राहिल, त्या गोष्टी अशा:-

अ) तपासणीसाठी निरीक्षकास लागणा-या योग्य त्या सर्व सोयी उपलब्ध करून देणे व त्यास आवश्यक असलेली योग्य ती सर्व माहिती देणे.

ब) तपासणीसाठी विहित केलेल्या रीतीने बाष्पक योग्य रितीने तयार करणे व तो तपासणीसाठी तयार ठेवणे.

क) बाष्पकाची नोंदणी करण्यासाठी अर्ज केला असेल तर अशा बाबतीत विहित करण्यात आलेली रेखाचिजे, विनिर्दिष्टीत प्रमाणपत्रे व इतर तपशील पुरविणे.

२) जर बाष्पकाचा मालक, योग्य कारणाशिवाय, पोट-कलम (१) मधील उपबंधाची अंमलबजावणी करण्यात कसूर करील तर, निरीक्षकास बाष्पकाची तपासणी करण्यास नकार देता येईल व तो ते प्रकरण संचालकांकडे पाठवील. संचालकांनी सदर प्रकरणामध्ये आढावा घेवून व बाष्पक मालकाने पुरेसे कारण दिल्यावर, कलम ७ व कलम ८ अन्वये पुन्हा अर्ज करण्यास सूचित करतील. अशा प्रकरणांमध्ये कलम १० लागू होणार नाही.

१. बाष्पक/लहान स्वरुपातील औद्योगिक बाष्पक/मितीपयोजकांच्या निरीक्षणसंबंधी/प्रमाणपत्राचे नुतनीकरणाच्या कामाचे स्वरुप

अ.क्र.	विभागाकडून/कार्यालयाकडून पुरविली जाणारी सेवा	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाईल.	सेवा पुरविणारा अधिकारी/कर्मचारी	सेवा विहिती कालावधीत पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दुरध्वनी क्रमांक
१.	बाष्पकाचे निरीक्षण व जलदाब चाचणी. समाधानकारक आढळल्यावर बाष्पकास वार्षिक व मितीपयोजकास द्वैवार्षिक प्रमाणपत्र देणे.	१७ दिवस "सदर नियत कालमर्यादा ही समाधानकारक निरीक्षण व इतर अधिनस्त बाबींची पूर्तता केल्यानंतर लागू राहिल. सदर मुदत महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम २०१५ नुसार लागू राहिल. (विहित कालमर्यादा, विहित कागदपत्रे आणि अद्यावत माहितीसाठी खालील संकेतस्थळास भेट दयावी. www.mahakamgar.gov.in किंवा https://aaplesarkar.mahaonline.gov.in/ किंवा https://lms.mahaonline.gov.in/)	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई. दूरध्वनी क्र : ०२२-२६५७९२८३/९९९८/८९३८

२. बाष्पक / लहान स्वरुपातील औद्योगिक बाष्पक / मितीपयोजकांच्या निरीक्षणसंबंधी दुरुस्ती असल्यास कामाचे स्वरुप

अ.क्र.	विभागाकडून/कार्यालयाकडून पुरविली जाणारी सेवा	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाईल.	सेवा पुरविणारा अधिकारी/कर्मचारी	सेवा विहिती कालावधीत पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दुरध्वनी क्रमांक
१	प्राथमिक निरीक्षण, गरज भासल्यास दुरुस्त्या सुचविणे व त्याचा अहवाल देणे.	७ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई. दुरध्वनी क्र : ०२२- २६५७१२८३/११९८/८९३८
२	बाष्पकास दुरुस्ती सुचविली असल्यास मटेरिअलचे, उदभवलेल्या सांध्याचे तयारीचे निरीक्षण.	७ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	
३	सांध्याच्या विघातक/अविघातक चाचणीचे अहवालाचे परिनिरीक्षण व स्वीकृती.	७ दिवस	सहसंचालक/तंत्र सहाय्यक	
४	गरज भासल्यास सांध्यावर केलेल्या उष्णता प्रक्रिया अहवालाचे परिनिरीक्षण व स्वीकृती.	७ दिवस	सहसंचालक/तंत्र सहाय्यक	
५	जलदाब चाचणी व दुरुस्ती पडताळणी समाधानकारक आढळल्यावर बाष्पकास वार्षिक व मितीपयोजकास द्वैवार्षिक प्रमाणपत्र देणे.	२ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	

३. बाष्पक/मितीपयोजकांस अपघात झाल्यास केली जाणारी कामे.

अ.क्र.	विभागाकडून/कार्यालयाकडून पुरविली जाणारी सेवा	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाईल.	सेवा पुरविणारा अधिकारी/कर्मचारी	सेवा विहिती कालावधीत पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दुरध्वनी क्रमांक
१.	अपघाताची सुचना मिळाल्यानंतर संचालनालयातील अधिकारी त्याठिकाणी प्रत्यक्षात भेट देऊन अपघाताचे गांभिर्य लक्षात घेऊन कारणांचा शोध घेणे, त्याबाबतचा अहवाल व सूचना, कराव्या लागणा-या दुरुस्त्यासहीत बाष्पक मालकाला कळविणे	२ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई. दूरध्वनी क्र : ०२२-२६५७९२८३/९९९८/८९३८
२.	दुरुस्ती दरम्यान निरीक्षण, मटेरिअलचे, उदभवलेल्या सांध्याचे तयारीचे निरीक्षण	७ दिवस		
३.	सांध्याच्या विघातक चाचणीचे अहवालाचे परिनिरीक्षण व स्विकृती	७ दिवस	सहसंचालक/तंज सहाय्यक	
४.	गरज भासल्यास सांध्यावर केलेल्या उष्णता प्रक्रियाचे अहवालाचे परिनिरीक्षण व स्विकृती	७ दिवस	सहसंचालक/तंज सहाय्यक	
५.	अंतिम निरीक्षण व जलदाब चाचणी समाधानकारक आढळल्यावर बाष्पकास वार्षिक व मितीपयोजकास द्वैवार्षिक प्रमाणपत्र देणे.	१७ दिवस सदर नियत कालमर्यादा हि समाधानकारक निरीक्षण व इतर अधिनस्त बाबींची पूर्तता केल्यानंतर लागू राहिल. सदर मुदत महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	

नागरिकांची सनद

		अधिनियम २०१५ नुसार लागु राहिल.		
अ.क	विभागाकडून/कार्यालयाकडून पुरवली जाणारी सेवा	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाईल	सेवा पुरविणारा अधिकारी/कर्मचारी	सेवा विहित कालावधीत पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दुरध्वनी क्रमांक

४. बाष्पकाच्या प्रमाणपत्राची दुसरी/नक्कल प्रत.

बाष्पके संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य

नागरिकांची सनद

		७ दिवस सदर मुदत महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क		
अ.क	विभागाकडून/कार्यालयाकडून पुरवली जाणारी सेवा	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाईल	सेवा पुरविणारा अधिकारी/कर्मचारी	सेवा विहित कालावधीत पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दूरध्वनी क्रमांक
		किंवा https://aaplesarkar.mahaonline.gov.in/ किंवा https://lms.mahaonline.gov.in/		(दूरध्वनी क्रमांक पृष्ठ क्रमांक ६ व ७ वर दिलेले आहेत.)
५.बाष्पकांच्या/मितीपयोजकाच्या मालकी हक्कात बदल करणे				
१	बाष्पकांच्या मितीपयोजकाच्या मालकी हक्कात बदल करणे	७ दिवस सदर मुदत महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम २०१५ नुसार लागू राहिल. (विहित कालमर्यादा, विहित कागदपत्रे आणि अद्ययावत माहितीसाठी कृपया खालील संकेतस्थळावरस भेट द्यावी. www.mahakamgar.gov.in किंवा aaplesarkar.mahaonline.gov.in किंवा lms.mahaonline.gov.in)	उपसंचालक	संचालक,बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य ,मुंबई दूरध्वनी क्र :०२२- २६५७९२८३/११९८/८९३८

६. बाष्पक मालकाने किंवा कंत्राटदाराने नवीन प्रकल्पांतर्गत नवीन नलिकेची जोडणी/उभारणी तसेच जुन्या नलिकेची दुरुस्ती किंवा बदली करणे

नागरिकांची सनद

१	अधिकृत कंजाटदारास काम करण्यासंबंधीचा अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर परवानगी देणे	२ दिवस	सह संचालक / तांत्रिक अधिकारी	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई दूरध्वनी क्र : ०२२-२६५७१२८३/ ११९८/८९३८
२	संबंधीत नलिकेचे आरेखनास परिनिरीक्षण व मान्यता	५ दिवस १५ दिवस २१ दिवस (प्रकारानुसार)	संचालक, सह संचालक / तांत्रिक अधिकारी	
३	लागणारा कच्चा माल, जसे नलिका, फिटिंग्ज, झडपा इत्यादिचे निर्मात्याने दिलेल्या प्रमाणपत्राचे परिनिरीक्षण व स्विकृती.	७ दिवस	सह संचालक / तांत्रिक अधिकारी	
४	लागणा-या मटेरिअलचे निरीक्षण व अहवाल देणे	७ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	
५	सांध्याच्या पूर्व तयारीचे निरीक्षण	७ दिवस		संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई दूरध्वनी क्र : ०२२-२६५७१२८३/ ११९८/८९३८
६	सांध्याच्या विघातक चाचणीचे अहवालाचे परिनिरीक्षण व स्विकृती	७ दिवस	सहसंचालक/तंत्र सहाय्यक	
७	गरज भासल्यास सांध्यावर केलेल्या उष्णता प्रक्रियाचे अहवालाचे परिनिरीक्षण व स्विकृती	७ दिवस	सहसंचालक/तंत्र सहाय्यक	
८	अंतिम निरीक्षण व जलदाब चाचणी समाधान कारक आढळल्यावर त्याचा अहवाल देउन पुढील वापरास परवानगी देणे.	२ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
९	अंतिम नकाशास केलेल्या कामाप्रमाणे तपासणी करून त्यास मान्यता देणे.	७ दिवस	संचालक, सह संचालक / उप	दूरध्वनी क्र : ०२२-२६५७१२८३/ ११९८/८९३८

			संचालक / तांत्रिक अधिकारी	
--	--	--	------------------------------	--

७. नवीन बाष्पक/लहान स्वरुपातील औद्योगिक बाष्पक/मितीपयोजक यांचे नोंदणी निरीक्षण

नागरिकांची सनद

अ.क	विभागाकडून/कार्यालयाकडून पुरवली जाणारी सेवा	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाईल	सेवा पुरविणारा अधिकारी/कर्मचारी	सेवा विहित कालावधीत पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दूरध्वनी क्रमांक
१	बाष्पक/मितीपयोजक निर्मात्याने दिलेल्या विहित स्वरूपातील प्रमाणपत्राचे परिनिरीक्षण व स्वीकृती देणे किंवा जुटी आढळल्यास योग्य ती कार्यवाही करणे.	अ) महाराष्ट्र राज्यात निर्मित ४३ दिवस आ) महाराष्ट्र राज्याबाहेर निर्मित ५० दिवस सदर नियम कालमर्यादा ही कार्यालयास मुळ कागदपत्रे मिळाल्या नंतर तसेच बाष्पक वापरण्याची परवानगी अधिनस्त बाबींची पूर्तता केल्यानंतर लागू राहिल. सदर मुदत महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, २०१५ नुसार लागू राहिल. (विहित कालमर्यादा, विहित कागदपत्रे आणि अद्ययावत माहितीसाठी कृपया खालील संकेतस्थळास भेट द्यावी.	संचालक, सह संचालक / तांत्रिक अधिकारी	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई दूरध्वनी क्र : ०२२-२६५७१२८३/ ११९८/८९३८
२	बाष्पकाचे / मितीपयोजकाचे मोजमाप व निरीक्षण करणे व त्याचा अहवाल देणे	नंतर तसेच बाष्पक वापरण्याची परवानगी अधिनस्त बाबींची पूर्तता	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	
३	बाष्पकाची / मितीपयोजकाची जलदाब चाचणी घेउन त्याचा अहवाल व नोंदणी क्रमांक कोरण्यासाठी नोंदणी क्रमांक चिठ्ठी देणे.	केल्यानंतर लागू राहिल. सदर मुदत महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम, २०१५ नुसार लागू राहिल. (विहित कालमर्यादा, विहित कागदपत्रे आणि अद्ययावत माहितीसाठी कृपया खालील संकेतस्थळास भेट द्यावी.	संचालक / सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी / तांत्रिक अधिकारी	
४	बाष्पकाची / मितीपयोजकाची जलदाब चाचणी समाधानकारक आढळल्यास त्यास सहा महिने मुदतीचे तात्पुरते प्रमाणपत्र. विहित फॉर्म मध्ये देणे.	(www.mahakamgar.gov.in) किंवा https://aaplesarkar.mahaonline.gov.in/ किंवा https://lms.mahaonline.gov.in/	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	

बाष्पके संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य

८. बाष्पदाब चाचणी व प्रमाणपत्र देणे

अ.क	विभागाकडून/कार्यालयाकडून पुरवली जाणारी सेवा	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाईल	सेवा पुरविणारा अधिकारी/कर्मचारी	सेवा विहित कालावधीत पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दुरध्वनी क्रमांक
१	बाष्पकाची बाष्पदाब चाचणी घेणे व अहवाल सादर करणे	७ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई दुरध्वनी क्र : ०२२-२६५७१२८३/ १९९८/८९३८
२	बाष्पकाच्या बाष्पदाब चाचणीचा अहवाल मान्य करणे	७ दिवस	संचालक	
३	बाष्पकांस बाष्पदाब चाचणीच्या तारखेपासून वार्षिक व मितिपयोजकास द्वैवार्षिक प्रमाणपत्र देणे.	२ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	

नागरिकांची सनद

९. वॉटर टयुब, कंपोजिट बाष्पकाचे/स्टीलटयुब मितीपयोजकांचे नोंदणी निरीक्षण. (बाष्पक जर वॉटर टयुब टाईप/मितीपयोजक जर स्टील टयुब असेल तर तो अखंड स्वरुपात निर्मात्याला आकारमानानुसार बनविता येत नाही. त्यासाठी त्याचे सुटे भाग बनवून त्याभागांची उभारणी बाष्पक मालकाच्या नियोजित स्थळी उभारणी करणा-या कंत्राटदाराने करावयाची असते.

अ.क	विभागाकडून/कार्यालयाकडून पुरवली जाणारी सेवा	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाईल	सेवा पुरविणारा अधिकारी/कर्मचारी	सेवा विहित कालावधीत पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दुरध्वनी क्रमांक
१	बाष्पक उभारणीच्या प्रस्तावाचे परिनिरीक्षण	२३ दिवस	संचालक/ समक्ष प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी /तांत्रिक अधिकारी/तंत्र सहाय्यक	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई दूरध्वनी क्र : ०२२- २६५७९२८३/११९८/८९३८
२	कंत्राटदारास सक्षम आढळल्यास परवानगी देणे			
३	नोंदणी निरीक्षण व अहवाल देणे	५ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	
४	नोंदणी निरीक्षण अहवालास मान्यता देणे	७ दिवस	संचालक	
५	सांधात्याच्या पूर्व तयारीचे निरीक्षण व अहवाल देणे	७ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	
६	सांधात्याच्या पूर्व तयारीचे निरीक्षण अहवालास मान्यता देणे	७ दिवस	सहसंचालक	
७	उद्भवलेल्या सांध्याच्या अविघातक चाचणी अहवालाचे परिनिरीक्षण व स्विकृती	७ दिवस	सहसंचालक / तंत्र सहाय्यक	
८	सांध्यावर केलेल्या उष्णता प्रक्रियाचे अहवालाचे परिनिरीक्षण व स्विकृती	७ दिवस		

नागरिकांची सनद

९	बाष्पकाची/मितीपयोजकाची यशस्वी जलदाब चाचणी व सर्व पूर्ततेनंतर सहा महिन्याचे तात्पुरते प्रमाणपत्र विहित फॉर्म मध्ये देणे	२ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई दूरध्वनी क्र : ०२२- २६५७९२८३/११९८/८९३८
---	--	--------	----------------------------------	--

१०. बाष्पदाब चाचणी व प्रमाणपत्र देणे

अ.क	विभागाकडून/कार्यालयाकडून पुरवली जाणारी सेवा	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर सेवा पुरविली जाईल.	सेवा पुरविणारा अधिकारी/कर्मचारी	सेवा विहित कालावधीत पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दूरध्वनी क्रमांक
१	बाष्पकाची बाष्पदाब चाचणी घेणे व अहवाल सादर करणे	७ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई दूरध्वनी क्र : ०२२- २६५७९२८३/११९८/८९३८
२	बाष्पकाच्या बाष्पदाब चाचणीचा अहवाल मान्य करणे	७ दिवस	संचालक	
३	बाष्पकांस जलदाब चाचणीच्या तारखेपासून वार्षिक व मितिपयोजकास द्वैवार्षिक प्रमाणपत्र देणे	२ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	

११. बाष्पक, लहान औद्योगिक बाष्पक, मितोपयोजक व त्यांचे सुटे भाग, हिट एक्सचेंजर, प्रेशर व्हेसल निर्मिती (विहित कालमर्यादा, विहित कागदपत्रे आदिंच्या अद्ययावत माहितीसाठी कृपया www.mahakamgar.gov.in या संकेतस्थळास भेट द्यावी.)

अ.क्र.	विभागाकडून/कार्यालयाकडून पुरविली जाणारी सेवा	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाईल	सेवा पुरविणारा अधिकारी/कर्मचारी	सेवा विहित कालावधीत पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दूरध्वनी क्रमांक.	
१	बाष्पक, लहान औद्योगिक बाष्पक, मितोपयोजक व त्यांचे सुटे भाग, हिट एक्सचेंजर व प्रेशर व्हेसल्स यांचे निर्मितीसाठी काढलेल्या आरेखनाचे परिनिरीक्षण व मान्यता	२० TPH पर्यंत	५ दिवस	संचालक/सहसंचालक/तांत्रिक अधिकारी/तंत्र सहाय्यक	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई दूरध्वनी क्र : ०२२- २६५७१२८३/११९८/८९३८
		२० ते १०० TPH पर्यंत	१५ दिवस		
		१०० TPH पेक्षा जास्त	२१ दिवस		
२	वरिल कामास लागणा-या कच्या मालाचे निर्मात्याने दिलेल्या प्रमाणपत्रांचे परिनिरीक्षण व मान्यता	७ दिवस			
३	निर्मितीस लागणा-या कच्या मालाचे स्वीकृत झालेल्या निर्मात्यांच्या प्रमाणपत्रासोबत निरीक्षण	२ दिवस			
४	भारतीय बाष्पके विनियम, १९५० मधील परिशिष्ट-जे मध्ये विहित केलेल्या विविध टप्प्यातील निरीक्षण	२ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी		
५	घातक / विघातक चाचण्याचे प्रयोगशाळेतील निरीक्षण	७ दिवस			

नागरिकांची सनद

६	उद्धवलेल्या सांध्याच्या घातक व अविघातक चाचणी अहवालाचे परिनिरीक्षण व स्वीकृती	७ दिवस	सहसंचालक / तंत्र सहाय्यक	<p>संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई दूरध्वनी क्र : ०२२- २६५७९२८३/११९८/८९३८</p>
७	गरज भासल्यास सांध्यावर केलेल्या उष्णता प्रक्रियाचे अहवालाचे परिनिरीक्षण व स्वीकृती	७ दिवस	सहसंचालक / तंत्र सहाय्यक	
८	अ) जलदाब चाचणी करिता परवानगी ब) जलदाब चाचणी व अंतिम निरीक्षण	७ दिवस ७ दिवस	संचालक/ सहसंचालक / सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी / तांत्रिक अधिकारी	
९	निर्मित केलेले बाष्पके, लहान औद्योगिक बाष्पके, मितिपयोजके व त्यांचे सुटे भाग, हिट एक्सचेंजर व प्रेशर व्हेसल्स यांचे तयार केलेल्या विहित स्वरुपातील प्रमाणपत्रांचे परिनिरीक्षण व वितरण	बाष्पकांच्या सुटया भागांकरिता - ३ दिवस बाष्पका करिता - ७ दिवस	संचालक/सहसंचालक/ उपसंचालक / तांत्रिक अधिकारी /तंत्र सहा.	

★ लहान औद्योगिक बाष्पकाबाबत :- वरील सर्व टप्प्यांपैकी काही टप्प्यांमध्ये भारतीय बाष्पके विनियम १९५० मधील विनियम ६२० (३) नुसार सूट देण्यात आलेली आहे.

स्वाक्षरीसाठी सादर करावयाची प्रमाणपत्रे

१) बाष्पक व बाष्पकाचे भाग ----	विहित प्रमाणपत्रे II-I, II-(२), II-A, II-B, III, IV-A व बांधणी नकाशे
२) हिट एक्सचेंजर व त्याचे भाग ----	विहित प्रमाणपत्रे II, III, IV-A व बांधणी नकाशे
३) प्रेशर व्हेसल्स (दाब पात्र)----	विहित प्रमाणपत्रे II, III, IV-A व बांधणी नकाशे
४) लहान औद्योगिक बाष्पक ----	विहित प्रमाणपत्रे XVII , IV- A व बांधणी नकाशे
५) मितोपयोजक व त्याचे भाग ----	विहित प्रमाणपत्रे VII, VIII व बांधणी नकाशे
६) वरील भागांच्या जोडण्या (स्टीम,फीड, ब्लो डारुन पाईप)----	विहित प्रमाणपत्रे III-A व बांधणी नकाशे
७) बाक दिलेल्या नलिका ----	विहित प्रमाणपत्रे III-B व बांधणी नकाशे
८) माउंटींग्ज/फिटिंग्ज/व्हॉल्व (झडप) ----	विहित प्रमाणपत्रे III-C
९) कार्टींग----	विहित प्रमाणपत्रे III-F
१०) फोर्जिंग ----	विहित प्रमाणपत्रे III-G
११) हेडर्स , व्लोडारुन टँक, अटॅपरेटर, डिएअरेटर इत्यादी	विहित प्रमाणपत्रे III-H

१२. कास्टींगची निर्मिती

अ.क्र.	विभागाकडून/कार्यालयाकडून पुरविली जाणारी सेवा	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाईल	सेवा पुरविणारा अधिकारी/कर्मचारी	सेवा विहित कालावधीत पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दुरध्वनी क्रमांक.
१	नविन कास्टींगच्या निर्मितीसाठी काढलेल्या आरेखनाचे परिनिरीक्षण व मान्यता	७ दिवस	संचालक/सहसंचालक/ /तंत्र सहा.	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई दुरध्वनी क्र : ०२२- २६५७१२८३/११९८/८९३८
२	भारतीय बाष्पके विनियम, १९५० मधील परिशिष्ट-जे मध्ये विहित केलेल्या विविध टप्प्यातील निरीक्षण	२ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	
३	विघातक चाचण्यांचे प्रयोगशाळेतील निरीक्षण	७ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई दुरध्वनी क्र : ०२२- २६५७१२८३/११९८/८९३८
४	उद्धवलेल्या सांध्याच्या विघातक व अविघातक चाचणी अहवालाचे परिनिरीक्षण व स्वीकृती	७ दिवस	सहसंचालक/तंत्र सहा.	
५	कास्टींगवर केलेल्या उष्णता प्रक्रियाचे अहवालाचे परिनिरीक्षण व स्वीकृती	७ दिवस	सहसंचालक/तंत्र सहा.	
६	अंतिम निरीक्षण	२ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई दुरध्वनी क्र : ०२२-
७	निर्मित केलेल्या कास्टींगचे विहित स्वरूपातील	३ दिवस	संचालक/सहसंचालक/	२६५७१२८३/११९८/८९३८

नागरिकांची सनद

	प्रमाणपत्रांचे परिनिरीक्षण व वितरण		उपसंचालक/तंत्र सहा.	
--	------------------------------------	--	---------------------	--

१३. फोर्जिंगची निर्मिती.

अ.क्र.	विभागाकडून / कार्यालयाकडून पुरविली जाणारी सेवा.	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाईल.	सेवा पुरविणारा अधिकारी / कर्मचारी.	सेवा विहित कालावधीत पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दूरध्वनी क्रमांक.
१	फोर्जिंगच्या निर्मितीसाठी काढलेल्या आरेखनाचे परिनिरीक्षण व मान्यता	७ दिवस	संचालक /सहसंचालक / तंत्र सहाय्यक	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई. दूरध्वनी क्र : ०२२- २६५७९२८३/९९९८/८९३८.
२	भारतीय बाष्पक विनियम, १९५० मधील परिशिष्ट-जे मध्ये विहित केलेल्या विविध टप्प्यातील निरीक्षण.	२ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई. दूरध्वनी क्र : ०२२- २६५७९२८३/९९९८/८९३८.
३	निर्मितीसाठी कच्या मालाचे निर्मात्यांने दिलेल्या प्रमाणपत्रांचे परिनिरीक्षण व मान्यता.	७ दिवस	संचालक /सहसंचालक / तांत्रिक अधिकारी / तंत्र सहाय्यक	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई. दूरध्वनी क्र : ०२२- २६५७९२८३/९९९८/८९३८.
४	विघातक चाचण्याचे प्रयोगशाळेतील निरीक्षण	७ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	
५	विघातक चाचणी अहवालाचे परिनिरीक्षण व स्वीकृती.	७ दिवस	सहसंचालक /तंत्र सहाय्यक	
६	फोर्जिंगवर केलेल्या उष्णता प्रक्रियाचे अहवालाचे परिनिरीक्षण व स्वीकृती.	७ दिवस	सहसंचालक /तंत्र सहाय्यक	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई. दूरध्वनी क्र : ०२२- २६५७९२८३/९९९८/८९३८.
७	अंतिम निरीक्षण	२ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

नागरिकांची सनद

			अधिकारी	दूरध्वनी क्र : ०२२- २६५७९२८३/११९८/८९३८.
८	निर्मित केलेल्या फोर्जिंगचे विहित स्वरुपातील प्रमाणपत्रांचे परिनिरीक्षण व वितरण.	३ दिवस	संचालक /सहसंचालक / उपसंचालक /तंत्र सहाय्यक	

१४. व्हॉल्वज/माऊटिंग/ फिटींग निर्मिती.

अ.क्र.	विभागाकडून / कार्यालयाकडून पुरविली जाणारी सेवा.	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाईल.	सेवा पुरविणारा अधिकारी / कर्मचारी.	सेवा विहित कालावधीत पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दुरध्वनी क्रमांक.
१	नवीन व्हॉल्वज/माऊटिंग/ फिटींग च्या निर्मितीसाठी काढलेल्या आरेखनाचे परिनिरीक्षण व मान्यता	७ दिवस	संचालक /सहसंचालक / तंत्र सहाय्यक	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई. दूरध्वनी क्र : ०२२- २६५७९२८३/११९८/८९३८.
२	भारतीय बाष्पक विनियम, १९५० मधील परिशिष्ट-जे मध्ये विहित केलेल्या विविध टप्प्यातील निरीक्षण	२ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	
३	निर्मितीसाठी सादर केलेल्या कास्टिंगसाठी निर्मात्यांने दिलेल्या प्रमाणपत्रांचे परिनिरीक्षण व मान्यता.	७ दिवस	संचालक /सहसंचालक / तांत्रिक अधिकारी /तंत्र सहाय्यक	
४	गरज भासल्यास सांध्यावर घातक चाचण्याचे प्रयोगशाळेतील निरीक्षण	७ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	
५	व्हॉल्वज/माऊटिंग/ फिटींगवर केलेल्या उष्णता प्रक्रियाचे अहवालाचे परिनिरीक्षण व स्वीकृती.	७ दिवस	सहसंचालक/ तंत्र सहाय्यक	
६	अंतिम निरीक्षण	२ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	
७	निर्मित केलेल्या व्हॉल्वज/माऊटिंग/ फिटींगचे विहित स्वरुपातील प्रमाणपत्रांचे परिनिरीक्षण व वितरण.	३ दिवस	संचालक /सहसंचालक / उपसंचालक /तंत्र सहाय्यक	

१५. सांध्यात्याची (वेल्डर) चाचणी व पुनर्चाचणी.

अ.क्र.	विभागाकडून / कार्यालयाकडून पुरविली जाणारी सेवा.	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाईल.	सेवा पुरविणारा अधिकारी / कर्मचारी.	सेवा विहित कालावधीत पुरविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्याचा दूरध्वनी क्रमांक.
१	उमेदवाराने / नियोजकाने दोन छायाचित्रासह तसेच अनुभवाच्या प्रमाणपत्रासह विहित नमुन्यातील (फॉर्म १२) स्वाक्षरीत अर्ज व परीक्षा शुल्क शासकीय कोषागारात भरलेले मूळ चलन प्राप्त झाल्यानंतर त्याचे परिनिरीक्षण करून परवानगी देणे.	७ दिवस	तंत्र सहाय्यक	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई. दूरध्वनी क्र : ०२२-२६५७१२८३/११९८/८९३८.
२	उमेदवारांची तोंडी, लेखी व प्रात्यक्षिक चाचणी.	८ दिवस	संचालक /सहसंचालक / उपसंचालक	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई. दूरध्वनी क्र : ०२२-२६५७१२८३/११९८/८९३८.
३	सांध्यावरील घातक व विघातक चाचण्याचे प्रयोगशाळेतील निरीक्षण.	७ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई. दूरध्वनी क्र : ०२२-२६५७१२८३/११९८/८९३८.
४	वरील चाचणी अहवालाचे परिनिरीक्षण व स्वीकृती.	७ दिवस	सहसंचालक /तंत्र अधिकारी	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई. Tel.No.०२२-२६५७१२८३/११९८/८९३८.
५.	उत्तीर्ण उमेदवारास नमुना फॉर्म अनुसार प्रमाणपत्रे देणे	५ दिवस	संचालक / तंत्र सहाय्यक	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य,

				मुंबई दूरध्वनी क्र : ०२२- २६५७१२८३ / ११९८ / ८९३८
--	--	--	--	--

१६. वेल्डींग इलेक्टोडची आरंभीची ¼Initial Qualification test ½@ नियतकालीक चांचणी (Periodical test)

अ.क्र.	विभागाकडून/कार्यालयाकडून पुरविली जाणारी सेवा	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाईल.	सेवा पुरविणारा अधिकारी/ कर्मचारी	सेवा विहित कालावधीत परविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्यांचा दूरध्वनी क्रमांक
१	निर्मात्याने संबंधित इलेक्टोड संबंधीचे माहितीपत्रक व शासकीय कोषागारात विहित शुल्क प्राथमिक व नियतकालीक चाचणीसाठी भरलेले प्राप्त पोच चलन अर्ज सोबत सादर केलेल्या अर्जाचे परिनिरीक्षण व परवानगी देणे	७ दिवस	संचालक / तंत्र सहाय्यक	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई दूरध्वनी क्र.०२२- २६५७१२८३ / ११९८ / ८९३८
२	संबंधित संस्थेच्या कार्यशाळेत इलेक्टोडची निवडकरणे	७ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई दूरध्वनी क्र.०२२- २६५७१२८३ / ११९८ / ८९३८
३	प्रयोगशाळेत संबंधित इलेक्टोडचा वापर करून तयार सांध्यावरील धातक चांचण्या	७ दिवस	सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी	
४	वरील चांचणी अहवालाचे परिनिरीक्षण व स्वीकृती	७ दिवस	सहसंचालक / तंत्र सहाय्यक	
५	संबंधित इलेक्टोडस्ना पुढील वापरासाठी सहा महिने मुदतीचे प्रमाणपत्र देणे	७ दिवस	संचालक / तंत्र सहाय्यक	संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई दूरध्वनी क्र.०२२- २६५७१२८३ / ११९८ / ८९३८

१७. बाष्पक/मितोपयोजक व त्यांचे सुटे भाग यांची निर्मिती /दुरुस्ती, बाष्पकांच्या भागांची उभारणी, चांचणी प्रयोगशाळा, पाईप/ट्यूब, फाउंड्री, फोर्ज शॉप, झडपा, फिटिंग्ज, वेल्डींग इलेक्ट्रोड यांचे निर्माते तसेच पाइर्प फॅब्रिकेटर वगैरेच्या कार्यशाळेस मान्यता व त्याचे वार्षिक नुतनीकरण.

अ.क्र.	विभागाकडून/कार्यालयाकडून पुरविली जाणारी सेवा	आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर किती कालावधीत सेवा पुरविली जाईल.	सेवा पुरविणारा अधिकारी/ कर्मचारी	सेवा विहित कालावधीत परविली न गेल्यास ज्यांच्याकडे तक्रार करता येईल तो अधिकारी व त्यांचा दुरध्वनी क्रमांक
१	<p>१. बाष्पके निर्मात्यांना मान्यता</p> <p>२. बाष्पके निर्मात्यांच्या मान्यतेचे नुतनीकरण</p> <p>३. बाष्पके/मितोपयोजके उभारणीची मान्यता</p> <p>४. बाष्पके/मितोपयोजके उभारणीच्या मान्यतेचे नुतनीकरण</p> <p>५. मितोपयोजक निर्मात्यांना मान्यता</p> <p>६. मितोपयोजक निर्मात्यांच्या मान्यतेचे नुतनीकरण</p> <p>७. प्रेशर व्हेसल निर्मात्यांना मान्यता</p> <p>८. प्रेशर व्हेसल निर्मात्यांच्या मान्यतेचे नुतनीकरण</p> <p>९. प्रेशर पार्टस निर्मात्यांना मान्यता</p> <p>१०. प्रेशर पार्टस निर्मात्यांच्या मान्यतेचे नुतनीकरण</p> <p>११. हिट एक्सचेंजर निर्मात्यांना मान्यता</p> <p>१२. हिट एक्सचेंजर निर्मात्यांच्या मान्यतेचे नुतनीकरण</p> <p>१३. स्मॉल इंडस्ट्रियल बाष्पके निर्मात्यांना मान्यता</p> <p>१४. स्मॉल इंडस्ट्रियल बाष्पके निर्मात्यांच्या मान्यतेचे नुतनीकरण</p> <p>१५. बाष्पके व मितोपयोजक दुरुस्तीकारांना मान्यता</p> <p>१६. बाष्पके व मितोपयोजक दुरुस्तीकारांच्या मान्यतेचे नुतनीकरण.</p>	<p>२३ दिवस</p> <p>सदर नियत कालमर्यादा ही समाधानकारक निरीक्षण व इतर अधिनस्त बाबींची पूर्तता केल्यानंतर लागू राहिल.</p> <p>सदर मुदत महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम २०१५ नुसार लागू राहिल.</p> <p>(विहित कालमर्यादा, विहित कागदपत्रे आणि अद्ययावत माहितीसाठी कृपया खालील संकेतस्थळास भेट द्यावी.</p> <p>www.mahakamgar.gov.in</p> <p>किंवा</p> <p>https://aaplesarkar.mahonline.gov.in/ किंवा</p>	<p>सक्षम प्राधिकृत निरीक्षण अधिकारी</p>	<p>संचालक, बाष्पके, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई दूरध्वनी क्र.०२२- २६५७१२८३ / ११९८ / ८९३८</p>

नागरिकांची सनद

१७. पाईप फॅब्रिकेटर म्हणून मान्यता	https://lms.mahaonline.		
१८. पाईप फॅब्रिकेटर म्हणून मान्यतेचे नुतनीकरण	gov.in/		

१८. शासन पातळीवर निर्णय घेण्यासाठी सादर करावयाचे प्रकरण

१	बाष्पक अपवादात्मक परिस्थितीत प्रमाणपत्राच्या मुदतीनंतर पुढे चालू ठेवावयाचा असल्यास किमान ४५ दिवस अगोदर त्याबाबत अर्ज, निरीक्षण शुल्क भरणा केलेले प्राप्तपोच चलनासह प्राप्त झाल्यावर, बाष्पक निरीक्षण करून बाष्पकाच्या अवस्थेनुसार शासनास त्याबाबत शिफारस केल्यावर शासनाकडून त्याबाबत आदेश प्राप्त झाल्यानंतर बाष्पक पुढे चालू ठेवण्यास परवानगी देण्यात येते.
२	बाष्पकाची निर्मात्याने दिलेली विहित स्वरूपातील प्रमाणपत्रे उपलब्ध नसल्यास व त्याचे नोंदणी निरीक्षण करावयाचे असल्यास, त्याबाबतचा अर्ज नोंदणी निरीक्षण शुल्क भरणा केलेले प्राप्तपोच चलनासह प्राप्त झाल्यावर, बाष्पक निरीक्षण करून बाष्पकाच्या नोंदणी निरीक्षणासाठी शासनास त्याबाबत शिफारस केल्यावर, शासनाकडून त्याबाबत आदेश प्राप्त झाल्यानंतर बाष्पकाची नोंदणी करण्यात येईल.
३	बाष्पकास बाष्पदाब चाचणीतून सूट मिळण्यासाठी, अर्ज प्राप्त झाल्यावर, त्याप्रमाणे शासनास शिफारस केल्यावर, शासनाकडून त्याबाबत आदेश प्राप्त झाल्यावर, त्यानुसार कार्यवाही करण्यात येईल.

टिप :- वरील प्रत्येक टप्प्याच्या निरीक्षणासाठी निर्मात्याने सादर केल्यावर अर्जाचे तारखेपासून २ दिवसांत निरीक्षण अधिकाऱ्यांची भेट दिली जाईल.

१९. बाष्पक परिचालन अभियंता नियम २०११ व बाष्पक परिचर नियम २०११

बाष्पके अधिनियम १९२३, बाष्पक परिचालन अभियंता नियम २०११ व बाष्पक परिचर नियम २०११ चा नियम ३ व ४ अनुसार सर्व बाष्पके, बाष्पक परिचालन अभियंता / बाष्पक परिचर प्रमाणपत्र धारण करणाऱ्या पात्र व्यक्तींच्या ताब्यात असणे आवश्यक आहे. म्हणून या विभागातर्फे बाष्पक परिचालन अभियंता नियम , २०११ व बाष्पक परिचर नियम, २०११ चा नियम ९ अन्वये गठित केलेल्या परिक्षक मंडळातर्फे घेण्यात येतात.

परीक्षेची तारीख, स्थळ निश्चित झाल्यानंतर शासन राजपत्रात तारखा व स्थळ जाहीर केले जाते. तसेच मुख्य कार्यालयाच्या व विभागीय कार्यालयाच्या सुचना फलकावर सुचनापत्राद्वारे जाहीर केल्या जातात. परीक्षेला बसू इच्छिणाऱ्या उमेदवारांना विहित अर्ज हस्त पोच / पोस्टाद्वारे किंवा या कार्यालयाच्या website:www.mahakamgar.gov.in वर कमीत कमी दोन महिना अगोदर उपलब्ध करून दिले जातात. उमेदवाराने विहित नमुन्यात भरलेला अर्ज बाष्पक परिचालन अभियंता नियम, २०११ व बाष्पक परिचर नियम, २०११ मधील नियम २६ अन्वये या कार्यालयास सादर करावयाचे असतात. अर्ज सादर झाल्यानंतर सदर अर्जाची छाननी करून पडताळणी करण्यात येते. ज्या उमेदवारांनी आवश्यक बाबींची पूर्तता केली आहे. अशा उमेदवारांना परिक्षेस बसण्याची परवानगी देण्यात येते.

टिप :- विहित कालमर्यादा, विहित कागदपत्रे, कार्यमर्यादा व अद्ययावत माहितीसाठी कृपया website:www.mahakamgar.gov.in या संकेतस्थळावर भेट द्यावी.

नियम - २४. पृष्ठांकन

भारताच्या इतर कोणत्याही राज्यातील तत्सम नियमान्वये परीक्षक मंडळाने बाष्पक परिचर म्हणून दिलेले प्रमाणपत्र किंवा बाष्पक परिचालन अभियंता म्हणून दिलेले प्रमाणपत्र किंवा राष्ट्रीय शिक्षुता अधिनियम-१९६१ अन्वये बाष्पक परिचर म्हणून त्या व्यवसायातील राष्ट्रीय शिकाऊ उमेदवारी प्रमाणपत्र धारण करणाऱ्या कोणत्याही व्यक्तीने पृष्ठांकनासाठी अर्ज केला असता, त्यास द्वितीय श्रेणी बाष्पक परिचर म्हणून राज्यातील बाष्पकावर काम करणेकरिता प्रमाणपत्र विधीग्राह्य ठरविण्यासाठी, मंडळाच्या अध्यक्षकडून त्यावर पृष्ठांकन करून घेणे नियमानुसार अनिवार्य आहे.

नियम-४४. नक्कल प्रत (प्रमाणपत्राची दुसरी प्रत देणे)

ज्यावेळी प्रमाणपत्राधारकाची चुक नसताना प्रमाणपत्र हरवले, चोरीस गेले किंवा नाश पावले किंवा खराब झाले या बद्दल मंडळाचे अध्यक्षंचे समाधान होईल अशा रितीने कागदपत्रांच्या पुराव्यांसह सिध्द करुन दिल्यास, उपनिर्दिष्ट अभिलेख्यावरुन त्याची दुसरी प्रत दिली जाते व असे प्रमाणपत्र सर्व प्रयोजनासाठी मुळ प्रमाणपत्राप्रमाणेच वैध असेल.

पृष्ठांकन व नक्कल प्रतसाठी सर्वसाधारण सूचना

- १) Website: www.mahakamgar.gov.in संकेतस्थळावर उपलब्ध असलेला नमुना " अ " हा परिपूर्ण भरुन तो साक्षांकीत करुन सादर करावा.
- २) माध्यमिक शालांत परीक्षा प्रमाणपत्र व गुणपत्रक मुळ व छायांकीत प्रती.
- ३) शाळा सोडल्याच्या दाखल्याच्या मुळ व छायांकीत प्रती.
- ४) कारखान्यातील मुळ सेवा प्रमाणपत्र.
- ५) पृष्ठांकन शुल्क:- बाष्पक परिचालन अभियंता यांच्या प्रमाणपत्रासाठी रु. २००/- व प्रथम व व्दितीय श्रेणी बाष्पक परिचर क्षमता प्रमाणपत्रासाठी रु.१००/-
- ६) नक्कल प्रत शुल्क:- बाष्पक परिचालन अभियंता प्रमाणपत्रासाठी व प्रथम व व्दितीय श्रेणी बाष्पक परिचर क्षमता प्रमाणपत्रासाठी रु.२००/- या कार्यालयात किंवा जवळच्या विभागीय कार्यालयात (दुरध्वनीसह :- पुणे - ०२० - २४२६१६९७, नाशिक - ०२५३ - २३५१०१६, सोलापूर - ०२१७ - २३१७०१५, कोल्हापूर - ०२३१ - २५४२९२०, अहमदनगर - ०२४१ - २४२१७४५, नागपूर - ०७१२ - २५३११७०) शुल्क भरुन त्याची मुळ पावती सादर करावी.

संवेदनशील, विज्ञानधारित, प्रभावी व गतिमान प्रशासन

बाष्पक संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य